

ФЕНОМЕН ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ

І. М. Макаревич, О. В. Браславська

makarevich-ilona@ukr.net

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань

Функціональне різноманіття інформації в повсякденному і професійному житті людини, призводить до того, що у сформованих умовах інформаційна компетентність особистості стає галуззю метазнань, рівень володіння нею – найважливішим фактором професійної компетентності і соціальної диференціації, а шлях її формування – пріоритетним напрямком модернізації навчального процесу в сфері професійної підготовки [5]. Незважаючи на розробленість різних аспектів компетентнісного підходу в освіті, інформаційна компетентність майбутніх учителів географії в цілісному її розумінні до теперішнього часу розглядалася мало. Тому, розуміння сутності інформаційної компетентності майбутніх учителів географії передбачає насамперед усвідомлення її як одного з проявів професійної компетентності.

З огляду на те, що професійна компетентність вчителя розглядається науковцями як інтегрований показник його теоретичної й практичної підготовленості до виконання професійної діяльності, як важлива складова професіоналізму, ми вважаємо за доцільне розглядати інформаційну компетентність у якості її компонента. Нагадаємо, що Радою Європи у складі ключових компетентностей затверджено й інформаційну компетентність, що пов'язана з виникненням інформаційного суспільства, – оперування технологіями, розуміння специфіки їх застосування, здатність критично осмислювати повідомлення, поширювані в мас-медіа.

Здійснимо аналіз наукових досліджень щодо змісту інформаційної компетентності майбутнього вчителя географії з метою формування його теоретичних і практичних засад. Для цього, в якості первинного варіанту, розглядатимемо інформаційну компетентність як узагальнений показник професійної компетентності майбутнього вчителя і метод професійного самовдосконалення, більш високий рівень професіоналізму, спрямований на

засвоєння, передачу та створення професійних цінностей і нових технологій. На нашу думку, інформаційна компетентність майбутнього вчителя географії є важливим фактором успішності його навчальної діяльності, сприяє розвитку його світогляду й системи знань та вмінь, що забезпечує цілеспрямовану самостійну діяльність з оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і нових інформаційних технологій.

Так О. Кізік визначаючи інформаційну компетентність як складову професійної компетентності випускника професійного ліцею, вказує на обов'язковість у діяльності кваліфікованого фахівця елементів інформаційної діяльності, що у взаємозв'язку між собою і з якостями особистості фахівця містять у собі: здатність до самостійного пошуку й обробки інформації, необхідної для якісного виконання професійних задач; здатність до групової діяльності і співробітництва з використанням сучасних комунікаційних технологій для досягнення професійно значимих цілей; готовність до саморозвитку в сфері інформаційних технологій, необхідного для постійного підвищення кваліфікації і реалізації себе в професійній праці [3]. Наприклад, О. Лебедева виділяє методичну (специфічні методи та прийоми навчання), психолого-педагогічну компетентність (комунікативну, рефлексивну, диференційно-психологічну), а інформаційну – в складі науково-теоретичної компетентності поруч зі спеціальною й методологічною [4].

Визначаючи інформаційну компетентність у складі професійної, науковці розуміють її як сукупність компетенцій, пов'язаних з пошуком і аналізом інформації в традиційній друкованій формі, комп'ютерної компетенції, компетенції критичного сприйняття і аналізу, комунікативної компетенції, медіа-компетенції (як уміння працювати з різними формами подання інформації) [6]. Досить ґрунтовним є визначення інформаційної компетентності Т. Бабенко, яка вважає, що вона є «утворенням, що має інтегровану природу, уособлює сформованість знань, умінь, навичок та якостей особистості, містить досвід практичної діяльності, що у сукупності забезпечує якісний рівень готовності до діяльності з пошуку, одержання, засвоєння, інтерпретації, аналізу інформації та використання її у професійній та особистісній сфері» [1]. Н. Баловсяк визначає інформаційну компетентність як «інтегративну професійну якість особистості, яка, з одного боку, віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективного роботи з нею у всіх її формах (традиційній, друкованій, та електронній, тощо); а з іншого – як здатності її до роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями і застосування їх у професійній діяльності та повсякденному житті [2, с.79].

Проведені нами практичні дослідження дозволяють вважати, що зміст інформаційної компетентності майбутніх учителів географії має передбачати сформованість у них здатності ефективно здобувати, осмислювати та викладати у навчальному процесі ЗОШ географічну інформацію, практичних умінь використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі та у роботі з інформацією, розвиток індивідуальних психологічних та педагогічних характеристик їх особистості. На жаль, визначені складові не охарактеризовано у виробничих функціях і типових задачах, перерахованих у освітньо-кваліфікаційній характеристиці майбутнього вчителя географії, тобто таких, які повинен вміти розв'язувати випускник вищого навчального закладу. Тому, ми вважаємо, що робота з інформацією, знання й уміння загальної спрямованості, необхідної для життя в інформаційному суспільстві та застосування всіх переваг сучасних технологій й засобів роботи з інформацією – мають бути обов'язковими складовими державних циркулярів щодо професійної підготовки майбутніх учителів географії.

Список використаних джерел

1. Бабенко Т.В. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів історії у процесі професійної підготовки: дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Бабенко Тетяна Василівна; Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – К., 2008. – 218 с.
2. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки: дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Баловсяк Надія Василівна ; Інститут педагогіки і психології професійної освіти Академії педагогічних наук України. – К., 2006. – 326 с.
3. Кизик О. А. Информационная компетентность как составляющая профессиональной компетентности выпускника профессионального лицея. – [Электронный ресурс] – Электрон. дан. электронный журнал «Письма в Emissia: Offline: электронный научно-педагогический журнал» – Режим доступа: <http://www.emissia.50g.com/offline/a866.htm>. – Загол. з екрану. – Мова рос.
4. Лебедева О. В. Развитие методической компетентности учителя как средство повышения эффективности учебного процесса в общеобразовательной школе: автореф. дис. на соискание уч. степени. кан. пед. наук спец. : 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / О.В. Лебедева. – Нижний Новгород, 2007. – 24 с.
5. Назаренко М. М. Формирование информационной культуры – необходимая составляющая профессиональной подготовки педагогов-психологов - [Электронный ресурс] – Электрон. дан. – Материалы конференции «Информационные технологии в образовании-2003» – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2003/II/3/II-3-2517.html>. – Загол. з екрану. – Мова рос.
6. Kathleen Dunn. Information Competence Proposal - [Электронный ресурс] - Электрон. дан. – California State University Library, 2004. – Режим доступа: www.csupomona.edu. – Загол. з екрану. – Мова англ.